



**„АЗ ЧЕТА“ - ПРАКТИКА ЗА МОТИВИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В  
НАЧАЛЕН УЧИЛИЩЕН ЕТАП**

**Анна Олегова Стоянова**

СУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Бургас

**”I READ” - A PRACTICE FOR MOTIVATING STUDENTS IN  
ELEMENTARY SCHOOL**

**Anna Olegova Stoyanova**

St. Cyril and St. Methodius Secondary School, city of Burgas

***Abstract:** Reading is substantial for the success rate of students. The more developed the reading technique the easier it is for students to assimilate what they have read and for them to handle the information. The presented good practice has a goal to motivate students to read more and to form a positive relationship between them and reading culture. Every student must read and present a book of their own choice under the form of a competition at the end of each month. The presenting part includes a short introduction of the author, the cover and the key moments in the book also the student's opinion on it. The application of good practice is successful because the expectations were met. Students' interest in reading has increased, their vocabulary and imagination have enriched, and they have improved their emotional intelligence and concentration. The students have acquired the ability to present the read information.*

***Keywords:** reading, motivation, literacy, the primary school child*

В последните години се наблюдава тревожна тенденция за липсата на желание и интерес към четенето от страна на учениците във всеки възрастов диапазон, както и невъзможност да разбират и анализират съдържанието, идеите и информацията, която авторът иска да предаде. Това се дължи на редица фактори, като нарастващото влияние на цифровите медии, социалните мрежи и видеоигрите. Като скулптори на бъдещото поколение учителите са изправени пред отговорната задача да открият начин да обърнат настоящите тенденции и да мотивират учениците да хванат книгите отново в ръце, защото бездействието носи последствието едно цяло поколение да е необразовано. А според Катрин Ръсел „Ниските нива на образованието днес означават по-малко възможности утре“.

Безспорни са предимствата на четенето. Многобройни са изследванията в различни страни, с които е доказано, че деца с изградена култура на четене, които още от най-ранна възраст имат досег до литературата - първоначално като слушатели, а по-късно и като активни читатели добиват знания, опит и умения да се справят с предизвикателствата на настоящия и утрешния ден.

В следващите редове ще проследим значението на четивната грамотност като мощен инструмент за просперитет и положителното му влияние върху успеха на



личността във всяка една област. Ще потърсим отговор на въпросите: Какви са ползите от четенето?, Какво формира желание за четене при децата? и Как да събудим интереса към четенето? Ще споделя и добрата практика, която повиши мотивацията за четене на учениците в начален етап на образованието в резултат, на която те четат всеки ден книги по свой избор, а не чакат дългия и мъчителен списък за лятната ваканция, който обикновено се приема като наказание.

Първата, най-важна грамотност е езиковата грамотност – literacy. Тя е трансверсална и фундаментална за формирането на всяка друга грамотност. В основата ѝ са компетентности, свързани с четене и писане на родния език или на езика, официален за дадена страна, но също така и преди всичко и други компетентности – по слушане и по говорене. Става дума за фундаменталната грамотност „умението за разбиране, осмисляне и използване на писмени текстове за постигане на конкретни цели, за развиване потенциала на личността и за нейното пълноценно участие в обществения живот“ [1].

В своята същност придобиването на езикова грамотност е „продължителен и непрекъснат процес на обучение и/или учене, който позволява на човека да постигне целите си, да развие знанията си и потенциала си, както и да участва пълноценно в общността и в обществото, към което принадлежи“.<sup>1</sup> Това е най-важният компонент и основата на училищното обучение. Знаем, че за надграждането на каквото и да било е необходима стабилна основа. Това важи и във всички бъдещи етапи на ученето, което се случва не само в класните стаи, но продължава през целия живот. Основите на този процес започват от най-ранна детска възраст, но се разгръщат в пълния си смисъл през първите години на училищното обучение. Желателно е четенето да навлезе в живота на децата още преди постъпването им в училище. Тук важна роля за последващия интерес към книгите играе семейството. Алберт Айнщайн е описал стойността на четенето чрез следната мисъл: „Ако искате децата ви да бъдат умни, четете им приказки. Ако искате да са по-умни, четете им повече приказки“ За жалост обаче последното проучване на Фондация „Детски книги“ сочи, че под 1,5% от родителите в България четат редовно на децата си.<sup>2</sup> Джесика Логан, специалист по ранно детско развитие, от университета в Охайо след множество изследвания достига до извода, че:

- децата на родителите, които не четат книги, до навършването на 5-ата си годишнина научават около 4622 думи;
- децата, на които е четено 1 - 2 пъти седмично - 63 570 думи;
- ако родителите четат по 3-5 книги на децата си седмично - то детето научава до петата си годишнина 169 520 думи;
- ежедневно четене дава на детето 296 660 думи;
- родители - рекордьори, които четат постоянно на детето си, примерно по 5 детски книжки на ден, могат да научат децата си на 1 милион 483 хиляди и 300 думи.



Тя описва разликата между деца растящи в четяща среда и връстниците им, които не са се докосвали до книгите като: „Пропастта от един милион думи“<sup>4</sup>.

Освен вълшебен портал, който може да ни отведе в други измерения и ни помага да открием нови реалности, четенето е ключов компонент в развитието на децата. „Не е достатъчно читателят да възприеме малките символи на страницата... След като тези символи вече са в главите ни и сме ги подредили в правилния ред, трябва да ги облечем в... любов или омраза, в гняв или умиротвореност“ [2]. Сред ползите от четенето можем да открием като най-значими следните:

- повишава речниковия запас- в книгите учениците срещат много повече думи и изрази, отколкото употребяват в речта;
- усвояват правописните и пунктуационните норми, защото в писмените текстове се използват по-сложни граматични конструкции;
- подобрява концентрацията- редовното съсредоточаване върху история е добра практика за развиване на навик за фокусиране и концентрация;
- подобрява паметта- процесът на разбиране на текст, анализ и синтез на информацията стимулира мозъчните функции и допринася за развитието на вниманието и логическото мислене;
- повишава уменията за критично мислене- читателя успява да предположи края на историята като обмисля различни възможности. Формират се умения за откриване на причинно-следствени връзки и зависимости;
- стимулира творческото мислене и въображението- чрез описанията и детайлите в текста се създава чувствена среда, която помага на читателя да се потопи в историята и да я възприеме по индивидуален начин;
- разширява кръгозора и познавателните интереси- чрез книгите се докосваме до различни идеи, ценности и перспективи, което помага да разберем света около нас;
- възприема положителни модели на поведение и чувство за справедливост и емпатия -базирайки се на постъпките на героите от книгите съпреживяваме чужди емоции и добиваме опит. Това подобрява нашата социална интелигентност;
- подпомага общуването и социалното включване.

За да успее успешно всеки един учител да се противопостави на нежеланието от страна на учениците да четат е необходимо той да подходи креативно.

В моята практика още в началото на учебната година се установи, че много малка част от децата се прочели книгите от списъка за лятото. Имаше и такива, които не са прочели нито една книжка. Това доведе до необходимостта от своевременна намеса и



набелязване на дейности, с които да се пробуди интереса на учениците към книгите. Целта, която си поставих е учениците да се мотивират да четат повече и да се сформира у тях позитивно отношение и култура на четене.

За да бъде привлекателно за тях им го представих под формата на състезание. Заложих един час в последната седмица от края на всеки месец, в който всеки ученик ще представи книгата, която е прочел през съответния месец или все още чете. За да скъся дистанцията и да създам положителен модел за подражание и аз се включих предизвикателството. Представянето включва показване на книгата, запознаване със заглавието и автора, кратко представяне на най-важните акценти и изразяване на лично мнение относно прочетеното. Нямаше конкретно зададени книги. Учениците бяха провокирани да отидат в книжарница или библиотеката и да направят самостоятелно своя избор. Изказването на лично мнение за дадено произведение събуди интереса и предизвика желание и други деца от класа да прочетат представените книги. За да се подсили ефекта и четенето да стане заразително в класната стая създадохме импровизирана библиотека. Така учениците всекидневно имаха достъп до книги от различни жанрове и дори и да бяха забравили книгата, която четат в момента имаха възможност да изберат от наличните. Още след втория месец се забеляза повишаване на активността и желанието на учениците към четенето. Инициативата толкова им допадна, че бройката на прочетените книги за месеца прогресивно се увеличаваше. Имаше деца, които представяха по 3-4 прочетени книги за месеца.

За да предадем щафетата в един от месеците гостувахме на по-малките ученици. Там чрез четене по роли представиха своите любими приказки с поука, а на края на часа им подариха предварително изработени от тях илюстрации на приказките.

За да не стихва интересът от страна на учениците всеки път добавяхме нещо различно към мероприятиято. В седмицата на книгата като специален гост ни посети Марияна Рачева от БНР, която прочете на учениците истории измислени от деца и ги предизвика да творят.

Излизахме и извън класната стая. Едно от представянията направихме в библиотеката, друго в двора на училището.

Последната седмица беше посветена на добрия пример. Участие взеха и част от родителите. Те представиха своите четива и показаха на учениците, че за четенето няма възраст. Децата от своя страна влязоха в роля на репортери и ги затрупаха с въпроси за книгите, които са чели в детството си.

Считам описаната добра практика за успешна. Набелязаните цели бяха постигнати. Повишаването на интереса към четенето повлия благоприятно на речниковия запас, въображението, емоционалната интелигентност и концентрацията на учениците. Не на последно място изградиха умение да презентират като резюмират прочетеното, което показва, че са усвоили на много добро ниво четенето с разбиране.



В заключение мога да кажа, че в съвременното обучение е необходимо учителят да е адаптивен и гъвкав. Да има желание и воля винаги да търси най- доброто решение във всекидневно изникващите казуси. Да търси, открива и развива най- силните страни на всеки един ученик. Четенето е от съществено значение за децата, за да успеят в училище и в пътуването си през живота. По- голямата част от ученето става чрез четене на книги. Колкото по- развита е четивната техника, толкова по- лесно ученикът ще асимилира прочетеното и ще и борави с информацията. И нека не забравяме думите на А. Сухомлински : „Без преувеличение можем да кажем, че четенето в детството е преди всичко възпитание на сърцето, докосване на човешкото благородство до най- съкровените кътчета на детската душа. Словото, което разкрива благородни идеи, винаги отлага в сърцето на детето зрънца човечност, които формират съвестта“.<sup>3</sup>

защото като учители имаме важната мисия да поднесем най- добрата почва на учениците си, за да могат техните зрънца да покълнат и пораснат. Само така можем да гарантираме успешно бъдеще и прогрес в обществото.

#### Литература

[1] Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020) четенето – ключът за повишаване на грамотността на нацията, с. 5

[2] Вонегът, К. (2014). Цветница. София: ИК „Колибри“, с. 169.

За контакт с автора:

Анна Стоянова

e-mail: ani88olegova@gmail.com

---

<sup>1</sup> Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020) четенето – ключът за повишаване на грамотността на нацията, [www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=933](http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=933)

<sup>2</sup> Проучване на Фондация "Детски книги", направено в периода май-юни 2023 г., <https://bnr.bg/sofia/post/101865478/naskoro-provedeno-prouchvane-pokazva-namirat-li-vreme-roditelite-da-chetat-knigi-na-decata-si#>

<sup>3</sup> Формиране на интерес към четенето сред учениците на ниво начално общо образование <https://minikar.ru/bg/prayers/formirovanie-interesa-k-chteniyu-u-uchashchihsya-na-urovne-nachalnogo-obshchego/>

<sup>4</sup> [https://petel.bg/Ucheni-dokazaha--che-detsata-chiito-roditeli-ne-im-chetat-vsyaka-vecher-knizhka--chuvat-1-million-dumi-po-malko\\_\\_310031](https://petel.bg/Ucheni-dokazaha--che-detsata-chiito-roditeli-ne-im-chetat-vsyaka-vecher-knizhka--chuvat-1-million-dumi-po-malko__310031)